

*Патлачук О. В.,**аспірант кафедри теорії та історії держави і права
Міжнародного гуманітарного університету*

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ ІНСТИТУТУ ЗЛОЧИНУ ЗА ЛИТОВСЬКО-РУСЬКИМ ПРАВОМ

Анотація. У статті зроблено огляд та узагальнення внеску сучасних українських вчених Києва, Львова, Одеси у вивчення інституту злочину за литовсько-руським правом.

Ключові слова: інститут злочину, сучасні наукові історико-правові школи, литовсько-руське право.

Постановка проблеми. Зростання інтересу до вітчизняного правового досвіду є помітною рисою сучасної української історико-правової науки. Протягом останніх 20 років зусиллями вчених було заповнено значну кількість прогалів у нашому знанні про вітчизняну державність і право. Сказане справедливо і по відношенню до періоду другої половини XIV-першої половини XVI ст., коли більшість українських земель перебували у складі Великого князівства Литовського, що, по суті, було Литовсько-Руською державою. Сучасні дослідники активно вивчають інститути литовсько-руського права, напрацьовано значний масив наукової інформації, яка потребує осмислення та узагальнення. Дана робота ставить за мету узагальнення наукового доробку українських вчених, присвяченого одному з інститутів права Великого князівства Литовського, – інституту злочину.

Виклад основного матеріалу дослідження. Активне дослідження інститутів права Литовсько-Руської держави ведеться у Києві, де у провідних наукових установах та навчальних закладах України над проблемами середньовічної вітчизняної державності і права працюють як історики, так і юристи. З-поміж їхнього доробку слід виділити праці І. Усенка [23], в яких надана загальна характеристика права Великого князівства Литовського, показана роль звичаєвого права у формуванні системи литовсько-руського права. Т. Бондарук, досліджуючи науковий доробок представників школи західноруського права, узагальнила погляди вчених XIX ст. на державність і право, у тому числі кримінальне, Великого князівства Литовського [6].

Історик Н. Яковенко належить ґрунтовна розвідка з історії шляхетського стану Волині та Київщини в XIV-XVI ст. [33]. На підставі аналізу широкого кола документів (багато з них були вперше введені Н. Яковенко до наукового обігу) вчена показала роль суспільної верхівки у формуванні системи права і її місце у праві. Хоча і побіжно, дослідниця торкнулася видів злочинів, суб'єктами яких могли бути представники магнатства і шляхетства, вказала на їхню роль у відправленні судочинства.

Значний внесок у вивчення питання литовсько-руського кримінального права зроблений сучасною київською вченою, істориком-медієвістом Н. Старченко. Нею розглянуті численні судові акти XVI ст., вміщені у книги гродських судів, що розглядали кримінальні справи мешканців

повітів. На підставі викладених у цих правозастосовних актах фактів Н. Старченко докладно реконструювала та прокоментувала конкретні життєві ситуації, пов'язані із здійснення злочинів, вчинених шляхтою і проти шляхти. Досліджено такі види злочинів, як вбивство, розбійний напад на домівку, нанесення тяжких тілесних ушкоджень, зґвалтування, поєдинки, пограбування, зловживання владою з боку посадових осіб (війта), порушення присяги [27; 28; 29] тощо. Кожний з видів злочинів показаний на обширному фактичному матеріалі. Дослідниця вивчає злочини не з юридичної, а з історичної точки зору. І хоча у працях Н. Старченко не аналізується склад злочину, стадії вчинення злочинів, множинність злочинів, співучасть тощо, її роботи цінні насамперед тим, що у них дослідниця відтворює широке історичне тло, на якому відбувалися події, аналізує прояви ментальності, у тому числі правосвідомості учасників подій – представників різних соціальних станів Литовсько-Руської держави.

Історик Д. Вашуку належить монографія «Абыхмо держали их подле права их земли», в якій розглянуті питання історії походження, проблем датування, умов надання, особливостей функціонування, а також проаналізовані структура та зміст обласних привілеїв Волині і Київщини [7]. Окремий розділ роботи присвячений аналізу кримінального права за цими двома пам'ятками права. Д. Вашук провів порівняльне вивчення кримінально-правових норм привілеїв з відповідними нормами Статуту Великого князівства Литовського 1529 року, встановивши їхні спорідненість і наступництво. Праці Д. Вашука відрізняються ретельністю вивчення пам'яток вітчизняної історії та права XIV-XVI ст. У низці статей, в яких розглядаються різні аспекти суспільного життя українських земель Великого князівства Литовського, дослідником встановлено, що, попри проголошення принципу недоторканності старовини, влада – як центральна, так і місцева – допускала порушення споконвічних порядків у тих випадках, коли цього вимагали суспільні або особисті інтереси.

Серед праць сучасних українських медієвістів, що тією чи іншою мірою торкаються питань литовсько-руського кримінального права, слід назвати роботи А. Блануци [2; 3]. Дослідником проаналізовані особливості земельних відносин у Великому князівстві Литовському в першій половині XVI ст., вивчений такий вид злочину, як наїзди (озброєні напади на домівки сусідів) на Волині. А. Блануца встановив економічні та соціально-станові причини та зумовленість наїздів як злочину, суб'єктом якого здебільшого були представники феодальної верхівки. На його думку, наїзди були своєрідним регулятором економічних та поземельних відносин на Волині XVI ст.

Військовий аспект таких злочинів, як наїзди, був досліджений у статті О. Мальченка [20]. Київський історик права О. Горох надав огляд еволюції інституту звільнення від покарання протягом першої половини X-першої половини XIX ст. [8]. Певна увага дослідника була приділена цьому інституту у литовсько-руському праві. На думку О. Гороха, звільнення від покарання вперше з'явилося у литовсько-руському праві лише у Статуті Великого князівства Литовського 1529 року; цей інститут зберігся і отримав подальшого розвитку в Статутах 1566 року і 1588 року.

Певну увагу кримінально-правовим інститутам литовсько-руської доби приділив С. Кудін, який надав короткий узагальнений огляд видів злочинів, які існували у руському праві XI-XIII ст. і продовжували діяти в якості норм звичаєвого права на українських землях Великого князівства Литовського [18].

Проаналізувавши кримінально-правові норми Статутів Великого князівства Литовського, Є. Шаломеев зробив висновок про існування у литовсько-руському праві злочинів з матеріальним й формальним складом. Дослідник зазначив, що під охороною держави перебували й кримінальні норми звичаєвого права. Дослідник запропонував класифікацію злочинів, подібну до нинішньої класифікації, – за тяжкістю злочинів. Відповідно, злочини у литовсько-руському праві поділені ним на чотири групи: особливо тяжкі, тяжкі, середньої тяжкості та невеликої тяжкості. Є. Шаломеев зазначив для кожної групи злочинів назву Статуту, номери розділів та артикулів, у яких певні діяння визначалися як злочинні [30]. Окремі висновки автора свідчать про те, що на практиці судді допускали відхилення від приписів нормативно-правових актів: наприклад, давність звернення до суду та давність виконання вироку, на думку Є. Шаломеева, слід віднести до умов, які повністю звільняли від покарання.

До вивчення історії становлення та розвитку кримінально-правових інститутів час від часу долучаються і науковці-юристи, які не є істориками права, а досліджують галузеві юридичні науки. Т. Якімець проаналізував розвиток норм інституту крайньої необхідності у Статутах Великого князівства Литовського 1529, 1566 і 1588 року [32].

Сучасна львівська наукова школа, осередком якої є Львівський національний університет імені Івана Франка, гідно продовжує більш ніж сторічну традицію вивчення історії середньовічного права. Б. Тищик та М. Бедрій працюють над проблемами копного суду та судочинства. Ними вивчені стадії розгляду кримінальних справ у копному суді, вказано на коло злочинів, підсудних копним судам. М. Бедрій також дослідив історико-юридичний аспект системи українського звичаєвого права. Вчений встановив роль і місце кримінально-правових норм у системі норм звичаєвого права [1].

Вагомий внесок у вивчення функціонування середньовічного права на українських землях здійснив І. Бойко. Йому належить ґрунтовне монографічне дослідження права та органів влади та управління на українських землях Галичини [4]. І. Бойко також є автором монографії про джерела права Галичини, статей про застосування норм вірменського права у вірменських громадах на українських землях. У цих працях певна увага приділена кримінально-правовим інститутам, зокрема, інституту злочину

за середньовічним польським та вірменським правом. Порівнюючи ці інститути з литовсько-руськими кримінально-правовими інститутами, вчений доходить висновку щодо більшого гуманізму останніх, а також про вищий рівень литовсько-руської юридичної техніки порівняно із такою у Польщі.

Окремої уваги заслуговує початковий посібник І. Бойка «Кримінальні покарання в Україні (IX-XX ст.)» [5]. Огляду інституту злочину вчений приділив багато уваги, справедливо вважаючи, що аналіз покарань неможливий без указування на те, за які злочини приписувалося накладання того чи іншого виду покарання. На основі вивчення широкого кола наукової літератури по тематиці в посібнику узагальнено основні теоретичні поняття інституту злочину, проаналізовані види злочинів, згадуваних у Судебнику Казимира 1468 року, Київському та Волинському привілеях, пам'ятках магдебурзького права, що були чинними на українських землях Великого князівства Литовського, Статутах 1529, 1566 і 1588 року. Крім того, що названі види злочинів, що існували за литовсько-руським правом, вченим коротко оглянуті умисні та необережні злочини, стадії вчинення злочину, обтяжуючі та пом'якшуючі винуватості, названі види співучасників. І. Бойко встановив склад злочину за Статутами Великого князівства Литовського: ним проаналізовані об'єкт, суб'єкт, об'єктивна та суб'єктивна сторони злочину. Кожний з кримінально-правових інститутів литовсько-руського права розглянутий у порівнянні з подібним інститутом за польським правом, що діяло у цей же період на території Галичини. Тож у навчальному посібнику міститься узагальнена картина розвитку кримінального права на українських землях у XV-XVI ст.

Львівський дослідник Р. Шандра, працюючи над питаннями функціонування на українських землях волоського права, встановив, що звичаєве право, що діяло в галицьких селах на волоському праві, мало спільність з нормами Руської Правди, тож підтримує і підтверджує висновок про спорідненість норм та інститутів, у тому числі кримінальних, звичаєвого права та права доби Київської Русі. Дослідник також вказав на той факт, що при кваліфікації злочину суд сільської громади (аналогічний копним судам Литовсько-Руської держави) враховував попередню поведінку та репутацію злочинця [31].

Ю. Сеньків зробила стислий огляд видів злочинів за пам'ятками литовсько-руського права [24; 25]. Нею наведені класифікації злочинів за об'єктом посягання за Судебником Казимира 1468 року та Статутами Великого князівства Литовського. Дослідниця акцентувала увагу на відповідальності за злочини проти особи.

Свій внесок у дослідження литовсько-руських кримінально-правових інститутів здійснив одеська наукова школа, засновником та керівником якої був професор П. Музиченко. Авторським колективом (до його складу крім самого П. Музиченка увійшли С. Ковальова, М. Крумаленко, Н. Долматова, Н. Сфремова) під керівництвом П. Музиченка були видані тексти всіх трьох Статутів Великого князівства Литовського, перекладені на сучасну українську мову, з постатейним коментарем. У коментарях містяться узагальнені дослідження інститутів литовсько-руського права, у тому числі кримінально-правових. Кожному тому передують передмова П. Музиченка, в

якій, крім іншого, здійснено узагальнений огляд і короткий аналіз законодавства. Таким чином, вченому вдалося створити загальну картину розвитку литовсько-руського права у XVI ст.

Під загальною редакцією професора П. Музиченка авторським колективом був виданий посібник «Суд і судочинство на українських землях XIV – XVI століть», в якому приділено увагу процесуальним діям, що мали бути вчинені при скоєнні того чи іншого виду злочину, вказано на коло злочинів, підсудних різним судам Литовсько-Руської держави [22].

П. Музиченку належить авторство підручника з історії держави і права України. У розділі, в якому розглянуто історію українських державних та правових інститутів у складі Литовсько-Руської держави, вчений виклав не тільки необхідний фактичний матеріал, але й навів власні міркування з приводу джерел права. Так, наприклад, на думку П. Музиченка, некоректною є назва «Литовські Статути», оскільки в ній нібито заперечується роль білоруського та українського народів у створенні цих видатних пам'яток, котрі з точки зору юридичної техніки та втілення гуманістичних ідей Ренесансу та Реформації були чи не найдосконалішими у Європі того часу; вчений пропонує назву «Статути Великого князівства Литовського» із додаванням порядкового номеру або року видання того чи іншого Статуту [21].

Учениця П. Музиченко С. Ковальова є автором монографії, в якій розглянуто судоустрій та судочинство на українських землях Великого князівства Литовського [15]. У контексті вивчення кола справ, підсудних судам воєвод і старост, дослідниця узагальнила види злочинів, які були підсудні виключно місцевим судам, відтак мали назву «старостинські артикули». У монографії проаналізовані окремі види злочинів, зокрема, проти суду, проти порядку управління.

С. Ковальовою досліджено Судебник Казимира Ягайловича 1468 року [14]. Вчена визначила коло справ, підсудних доменіальним судам, надала юридичну характеристику згаданим у Судебнику видам злочинів: крадіжкам, наїздам, порубам (нанесенням тілесних ушкоджень), виведенню невільної челяді (викраданню челяді). С. Ковальова надала порівняльний аналіз кримінально-правових інститутів у праві Великого князівства Литовського, Новгород, Пскова, Сербії, Чехії, Польщі XV ст.

Учнем П. Музиченка М. Крумаленком вивчалися питання, пов'язані з правовим статусом представників етнорелігійних груп (термін був запропонований М. Крумаленком – О.П.), що проживали у Великому князівстві Литовському, – євреїв, татар, вірмен, циган [17]. Дослідник вивчив право цих груп і встановив, які злочини розрізнялися правом цих народів і які побутували на практиці в єврейських, вірменських, татарських, циганських общинах. Певну увагу М. Крумаленко приділив і короткому огляду видів злочинів, які розрізнялися пам'ятками литовсько-руського права.

Одеська дослідниця Н. Єфремова, встановлюючи джерела Судебника Казимира 1468 року, вказала, що посилення соціального конфлікту між монархом та аристократією, між феодалами та феодално залежним населенням, між католиками та православними призвели до глобального політичного, соціального та релігійного загострення кон-

фліктів у Великому князівстві Литовському. Це, на думку Н. Єфремової, відобразилося на криміногенній ситуації в державі, що разом з вимогами панівної верстви населення щодо захисту свого життя і майнових прав вплинуло на перегляд чинного законодавства [11].

Окремі аспекти інституту злочину за литовсько-руським правом висвітлені у монографії О. Сокальської [26]. Дослідниця уточнила коло справ, підсудних гродським судам, що були створені у ході судової реформи 1564-1566 років для розгляду кримінальних справ мешканців повіту; О. Сокальська показала різницю, яка існувала між правовими приписами та практикою судочинства. Також вчена реконструювала інститут шкрутиніума, показавши його спільність та відмінність з повальним обшуком – аналогічним інститутом кримінального процесуального права Московської Русі.

У центрі уваги наукових досліджень М. Косяченка знаходилися питання інституту покарання у праві українських земель XIV-XVI ст. Досліджуючи покарання за наїзди та поруби, дослідник коротко розглянув сутність та специфіку цього виду злочинів [16].

Інститут покарання у праві, що діяло на українських землях Великого князівства Литовського, докладно проаналізований М. Єпуром [9; 10]. У його дисертаційному дослідженні вивчені обставини, що пом'якшували та обтяжували покарання, розглянуті підстави звільнення від покарання, заміни покарання, встановлена відповідальність за злочини співучасників. Окрему увагу М. Єпур приділив особливостям кримінального права, що поширювалося на представників етнонаціональних груп, які мешкали у Литовсько-Руській державі. Автор встановив види злочинів, за які накладалися ті чи інші покарання в етнорелігійних громадах.

Висновки. Незважаючи на велику кількість праць, в яких тією чи іншою мірою зачеплені деякі аспекти становлення, розвитку та функціонування інституту злочину в литовсько-руському праві, слід, однак можна констатувати, що переважна більшість з них розглядає злочини побіжно, у контексті дослідження інших питань правового, суспільного та державного розвитку Великого князівства Литовського. Відсутні комплексні монографічні роботи з названої тематики. Недосліджені або недостатньо досліджені такі аспекти інституту злочину, як склад злочину, обтяжуючі та пом'якшуючі вини обставини, види злочинів, проблема осудності, стадії вчинення злочину, множинність злочинів, види співучасті, обставини, що виключають злочинність діяння. Ці аспекти потребують ретельного вивчення з оновлених методологічних позицій, з урахуванням накопиченого досвіду в юридичній науці – історико-правовій, теоретико-правовій, науці кримінального права.

Література:

1. Бедрій М. Стадія судового розгляду в українському копному судочинстві (XIV – XVIII ст.) / М. Бедрій // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2010. – Вип. 51. – С. 20-26.
2. Блануца А.В. Соціально-станова зумовленість шляхетських наїздів на Волині у другій половині XVI ст. / А.В. Блануца // Український історичний журнал. – 2003. – № 4. – С. 103-111.
3. Блануца А.В. Шляхетські наїзди у Великому князівстві Литовському за матеріалами Литовської метрики першої третини XVI ст. / А.В. Блануца // Наукові праці Кам'янець-Подільського на-

- ціонального університету. Історичні науки. – 2008. – Т. 18. – С. 76-77.
4. Бойко І.Й. Джерела та характерні риси права в Галичині у складі Польського королівства (1387 – 1569) / І.Й. Бойко. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 244 с.
 5. Бойко І.Й. Кримінальні покарання в Україні (IX – XX ст.): навчальний посібник / І.Й. Бойко. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 408 с.
 6. Бондарук Т.І. Західноруське право: дослідження і дослідники (Київська історико-юридична школа) / Т.І. Бондарук. – К. : НАН України, Інститут держави і права, 2000. – 158 с.
 7. Вашук Д.П. «Абыхмо держали ихъ подле права ихъ земљи» (Населення Київщини та Волині і великокнязівська влада в XV-XVI ст.): монографія / Д.П. Вашук. – К. : Інститут історії України НАН України, 2009. – 320 с.
 8. Горох О.П. Кримінально-правова політика у сфері звільнення від покарання на українських землях у першій половині X-першій половині XIX ст. / О.П. Горох // Науковий вісник Інституту Законодавства Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – С. 15-19.
 9. Спур М.В. Покарання за злочини проти євреїв та за злочини євреїв у Великому князівстві Литовському / М.В. Спур // Актуальні проблеми політики: збірник наукових праць. Вип. 40. – Одеса : Фенікс, 2010.
 10. Спур М.В. Принципи та мета покарання за державні злочини у Статутах Великого князівства Литовського / М.В. Спур // Актуальні проблеми формування громадянського суспільства та становлення правової держави: Збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції. – Черкаси, 2010.
 11. Сфремова Н.В. Розробка Судебника Казимира IV 1468 р. та проблеми визначення його джерельної бази / Н.В. Сфремова // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2007. – Вип. 44. – С. 83-89.
 12. Жеребцова Л.В. Порушення митних пільг шляхті, закріплених Другим Литовським Статутом 1566 року / Л.В. Жеребцова // Український історичний збірник. – Випуск 13. – К., 2010. – С. 173-177.
 13. Зазуляк Ю. Ремесло суперарбітра. Шляхетські конфлікти та полюбовні замирення у Руському воеводстві початку XVI ст. / Ю. Зазуляк // Соціум. Альманах соціальної історії. – Випуск 7. – К. : Інститут історії України НАН України, 2007. – С. 43-57.
 14. Ковальова С.Г. Судебник великого князя Казимира Ягайловича / С.Г. Ковальова. – Миколаїв : Видавництво ЧДУ ім. Петра Могили, 2009.
 15. Ковальова С.Г. Судоустрій і судочинство на українських землях Великого князівства Литовського : монографія / С.Г. Ковальова. – Миколаїв : Видавництво ЧДУ ім. Петра Могили, 2008.
 16. Косяченко М. І. Покарання за наїзди і поруби за Судебником Казимира 1468 року / М.І. Косяченко // Правове життя сучасної України: Міжнародна наукова конференція професорсько-викладацького і аспірантського складу, 5-6 червня 2009 р. – Одеса : «Фенікс», 2009. – С. 159-161.
 17. Крумаленко М. В. Формула «CRIMEN LAESAE MAIESTATIS» у Статуті Великого князівства Литовського 1529 р. / М.В. Крумаленко // Римське право і сучасність / Матеріали IV міжнародної науково-методичної конференції. – Одеса, 2006.
 18. Кудін С. Поняття злочину в кримінальному праві Київської Русі / С. Кудін // Право України. – 2000. – № 7. – С. 101-104.
 19. Лабур О. В. До питання про соціальну поведінку жінки за нормами карного права Литовських Статутів / О.В.Лабур // Держава і право: зб. наук. пр. – Спецвип.: Юридичні і політичні науки. – К., 2003.
 20. Мальченко О. Шляхетські наїзди у світлі маєткових актів кінця XVI-першої половини XVII ст. (військовий аспект) / О. Кальченко // Київська старовина. – 1997. – № 3-4. – С. 94-113.
 21. Музиченко П.П. Історія держави і права України [Текст] : навчальний посібник / П. П. Музиченко. – К. : Знання, 1999. – 662 с.
 22. Музиченко П., Ковальова С., Долматова Н., Крумаленко М., Сфремова Н. Суд і судочинство на українських землях XIV-XVI століть / П. Музиченко, С. Ковальова, Н. Долматова, М. Крумаленко, Н. Сфремова. – Одеса : Астропринт, 2000. – 90 с.
 23. Правовий звичай як джерело українського права IX-XIX ст. / За ред. І.Б. Усенка. – К. : Наукова думка, 2006. – 279 с.
 24. Сеньків Ю.В. Кримінальна відповідальність за злочини проти особи на українських землях за законодавством Великого князівства Литовського / Ю.В. Сеньків // Юридична Україна. – 2009. – № 5. – С. 15-20.
 25. Сеньків Ю.В. Поняття та види злочинів у праві Великого князівства Литовського / Ю.В. Сеньків // Часопис Київського університету права. – 2008. – № 4. – С. 77-82.
 26. Сокальська О. Нариси з історії українського судочинства (XVI-початок XVII ст.): монографія / О.В. Сокальська. – Одеса : Інтерпринт, 2010. – 210 с.
 27. Старченко Н.П. Вбивство князів Четвертинських: судовий процес та замирення на Волині в кінці XVI ст. / Н.П. Старченко // Соціум. Альманах соціальної історії. – Випуск 7. – К. : Інститут історії України НАН України, 2007. – С. 83-110.
 28. Старченко Н.П. Культура ворожості шляхти Волині (на прикладі убивств та їх сприйняття в кінці XVI ст.) / Н.П. Старченко // Повсякдення ранньомодерної України. – К. : Інститут історії України НАН України, 2013. – № 1. – С. 124-178.
 29. Старченко Н.П. Наїзди та грабежі в шляхетському соціумі Волині (1566 р.-початок XVII ст.) / Н.П. Старченко // Україна в Центральній-Східній Європі. – 2013. – № 12. – С. 242-269.
 30. Шаломєєв Є. Формування інституту звільнення від покарання у кримінальному праві України другої половини XVII та XVIII ст. / Є. Шаломєєв // Право України. – 2002. – № 11. – С. 135-138.
 31. Шандра Р. Здійснення судами волоського права судочинства у кримінальних справах (XIII-XVIII ст.) / Р. Шандра // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2009. – Вип. 48. – С. 77-87.
 32. Якімець Т.І. Розвиток інституту крайньої необхідності в українському кримінальному праві / Т.І. Якімець // Право України. – 2007. – № 9. – С. 113-117.
 33. Яковенко Н.В. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). Видання друге, переглянуте і виправлене / Н.В. Яковенко. – К. : Критика, 2008. – 472 с.

Патлачук А. В. Современная украинская историография института преступления по литовско-русскому праву

Аннотация. В статье осуществлен обзор и обобщен вклад современных украинских ученых Киева, Львова, Одессы в изучение института преступления по литовско-русскому праву.

Ключевые слова: институт преступления, современные историко-правовые школы, литовско-русское право.

Patlachuk A. Modern Ukrainian Historiography of the Institute of Crime in Lithuanian-Russian Law

Summary. The article presents an overview and summarizes the contribution of modern Ukrainian scientists of Kiev, Lviv, Odessa to studying the institute of crime in Lithuanian-Russian law.

Key words: Institute of crime, modern historical and legal schools, the Lithuanian-Russian Law.